

Anafora¹ bizantina di san Basilio

ΑΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ

<p>ΑΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ Ο διάκονος: Στώμεν καλώς ἑστώμεν μετὰ φόβου ἑπρόσχωμεν την αγίαν αναφοράν εν ειρήνη προσφέρειν. Ο λαός: Ἐλεον ειρήνης, θυσίαν αινέσεως.</p>	<p>{Let us stand well. Let us stand in awe. Let us be attentive, that we may present the holy offering in peace. Mercy and peace, a sacrifice of praise.}</p>
---	--

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

<p>ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ Ο ιερεύς: Η χάρις του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού</p>	<p>La grazia² del Signore nostro Gesù Cristo.</p>
--	--

<p>και η αγάπη του Θεού και Πατρός</p>	<p>e l'amore³ di Dio e Padre</p>
--	---

¹ ἀναφορά, da ἀναφέρειν Gen 8:20 (καὶ ἀνήνεγκεν ὀλοκαρπώσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον :קָרַבַּנָּה לַיהוָה לַבֹּקֶר וּלְעֶשְׂרֵית הַיּוֹם; 22:2 (καὶ ἀνένεγκον αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὀλοκαρπώσιν ἐφ' ἑν τῶν ὁρέων ὧν ἄν σοι εἶπω), 13; Exod 24:5; 29:18, 25; 30:9, 20; Lev 2:16; 3:5, 11, 14, 16; 4:10, 19, 26, 31; 6:8, 19; 7:5, 31; 8:16, 20f, 27f; 9:10, 20; 14:20; 16:25; 17:5f; 23:11; Num 5:26; 14:33; 18:17; 23:2, 30; Deut 12:14, 27; 27:6;... Ps 50:21 (!); 65:15;... Isa 18:7; 57:6; 60:7; 66:3; Bar 1:10; Ezek 43:18, 24; Heb 7:27 (ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν φάραξ ἑαυτὸν ἀνεύγκας); 9:28 (οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἅπας προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν); 13:15 (δὲ αὐτοῦ [οὖν] ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ); Jas 2:21; 1 Pet 2:5 (καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομήσθε ὀίκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἁγίων ἀνεύγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους [τῷ] θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.), 24 (ὅς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν, οὐ τῷ μῶλωπι ἰάθητε.)] *offrire sollevando in alto l'offerta*. Cfr προσφέρω: sotto.

² χάρις: cfr Rom 1: 7 (πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ); 3:24 (δικαιοῦμενοι δωρεὰν τῇ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ); 5:2, 15 ('Αλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα: εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν), 17, 20, 21 (ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν); 6:1, 14f, 17; 7:25 (χάρις δὲ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν); 11:5f; 12:3, 6; 15:15; 16:20 (ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν); 1 Cor 1:3.4 (χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ); 3:10; 10:30; 15:10, 57 (τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ); 16:3, 23 (ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν); 2 Cor 1:2 (χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ), 12, 15; 2:14 (τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεῖντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανερῶντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ); 13:13 ('Η χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν); Gal 1:3 (χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ), 6, 15; 2:9, 21; 5:4; 6:18; Eph 1:2, 6f; 2:5, 7f; 3:2, 7f; 4:7, 29; 6:24; Phil 1:2, 7; 4:23; Col 1:2, 6; 3:16; 4:6, 18; 1 Thess 1:1; 5:28; 2 Thess 1:2, 12; 2:16; 3:18; 1 Tim 1:2, 12, 14; 6:21; 2 Tim 1:2f, 9; 2:1; 4:22; Titus 1:4 (Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν, χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτήρος ἡμῶν); 2:11 ('Επεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις); 3:7, 15 (ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν); Phlm 1:3 (χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ). 25 ('Η χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν);... 1 Pet 1:2 (κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς ἐν ἀγιασμῷ πνεύματος εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν κλίματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη), 10, 13 (Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν νήφοντες τελείως ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ); 5: 12 (Διὰ Σιλβανῶν ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ εἰς ἣν στήτε);...

³ ἀγάπη : Rom 5:5 (ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν), 8; 8:35, 39 (οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δινησεται ἡμᾶς χωρίζου ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν); 12:9; 13:10; 14:15; 15:30 (Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς [, ἀδελφοί,] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος συναγωνίσασθαι μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἑμοῦ πρὸς τὸν θεόν); 2 Cor 5:14 (ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ πάντες ἀπέθανον); 13:11(καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν); 13:13 ('Η χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν); Gal 5:22 ('Ο δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη χαρὰ εἰρήνη, μακροθυμία χρηστότης ἀγαθωσύνη, πίστις); Eph 1:4 (καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, ἵνα ἡμᾶς ἐξορίσας εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ); 2:4 (ὁ δὲ θεὸς πλοῦσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἦν ἠγάπησεν ἡμᾶς); 3:19 (γινώσκαι τε τὴν ὑπερέβουλον τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ); 5:2 (καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας.); 6:23 (Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ); Phil 1:9, 16; 2:1f; Col 1:4, 8, 13; 2:2; 3:14; 1 Thess 1:3; 3:6, 12; 5:8, 13; 2 Thess 1:3; 2:10; 3:5; 1 Tim 1:5, 14; 2:15; 4:12; 6:11; 2 Tim 1:7, 13; 2:22; 3:10; Titus 2:2; Phlm 1:5, 7, 9; Heb 6:10; 10:24; 1 Pet 4:8; 5:14; 2 Pet 1:7; 1 John 2:5, 15; 3:1, 16f; 4:7ff, 12, 16ff; 5:3; 2 John 1:3, 6; 3 John 1:6; ...

και η κοινωνία του Αγίου Πνεύματος ειη μετά πάντων υμών.	e la comunione ⁴ dello Spirito Santo sia con tutti voi ⁵ .
--	--

<p>Ο λαός: Και μετά του πνεύματός σου.</p> <p>Ο ιερεύς: Άνω σχώμεν τας καρδιάς.</p> <p>Ο λαός: Έχομεν προς τον Κύριον.</p> <p>Ο ιερεύς: Ευχαριστήσωμεν τω Κυρίω.</p> <p>Ο λαός: Άξιον και δίκαιον.</p>	<p><i>E con il tuo spirito⁶.</i></p> <p>Abbiamo in alto i cuori.</p> <p>Li abbiamo verso il Signore.</p> <p>Rendiamo grazie (ringraziamo il) al Signore.</p> <p>[E'] degno e giusto.</p>
---	--

ΕΥΧΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

<p>ΕΥΧΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ</p> <p>Ο ιερεύς αρχίζει την αγία αναφορά:</p> <p>Ο Ών, Δέσποτα, Κύριε, Θεέ, Πάτερ Παντοκράτορ, προσκυνητέ,</p>	<p>[Padre-Figlio-Spirito Santo]</p> <p><i>O Tu che sei [Qui es], Padrone⁸ [Dominator/Master], Kurios, Dio, Padre onnipotente [omnitenens]⁹, adorabile [adorande]¹⁰,</i></p>
---	---

<p>άξιον ως αληθώς, και δίκαιον, και πρόπον τη μεγαλοπρεπεία της αγιωσύνης σου, σε αινείν, σε υμνείν, σε ευλογείν, σε προσκυνείν, σοι ευχαριστείν, σε δοξάζειν</p>	<p>[è] veramente degno¹¹ e giusto e conveniente per la <i>magnificenza</i>{to the majesty}¹² della tua santità¹³, te lodare, a te inneggiare [cantare inni], te benedire, te adorare, a te rendere grazie [ringraziare], te glorificare,</p>
--	---

<p>τον μόνον όντως όντα Θεόν, και σοι προσφέρειν</p>	<p>il solo che è per essenza Dio [qui solus vere es Deus/tu che sei l'unico veramente Dio/ the only true God], ed a te offrire¹⁴</p>
--	---

⁴ κοινωνία: cfr Acts 2:42; Rom 15:26; 1 Cor 1:9 (πιστός ό θεός, δι' ού εκλήθητε εις κοινωνίαν του υιού αυτού 'Ιησού Χριστού του κυρίου ήμών); 10:16 (τό ποτήριον της εύλογίας ό εύλογούμεν, ουχί κοινωνία έστιν του αίματος του Χριστού; τον άρτον όν κλώμεν, ουχί κοινωνία του σώματος του Χριστού έστιν); 2 Cor 6:14; 8:4; 9:13; 13:13; Gal 2:9; Phil 1:5; 2:1 (Εί τις ούν παράκλησις έν Χριστώ, εί τις παραμύθιον αγάπης, εί τις κοινωνία πνεύματος, εί τις σπλάγγχα και οικτιρμοί); 3:10; Phlm 1:6; Heb 13:16; 1 John 1:3 (ό έώρακαμεν και άκηκόαμεν, άπαγγέλλομεν και ήμιν, ίνα και ήμείς κοινωνίαν έχητε μεθ' ήμών. και ή κοινωνία όε ή ήμετέρα μετά του πατρός και μετά του υιού αυτού 'Ιησού Χριστού), 6f (Έάν είπωμεν ότι κοινωνίαν έχομεν μετ' αυτού και έν τώ σκότει περιπατώμεν, ψευδόμεθα και ου ποιούμεν την αλήθειαν· εάν δε έν τώ φωτί περιπατώμεν ως αυτός έστιν έν τώ φωτί, κοινωνίαν έχομεν μετ' άλλήλων και τό αίμα 'Ιησού του υιού αυτού καθαρίζει ήμάς από πάσης άμαρτίας.)

⁵ 2 Cor 13:13 'Η χάρις του κυρίου 'Ιησού Χριστού και ή αγάπη του θεού και ή κοινωνία του αγίου πνεύματος μετά πάντων ήμών.

⁶ 2 Tm 4,22. κύριος μετά του πνεύματός σου. ή χάρις μεθ' ήμών.

⁷ ών part pres att di είμί: Exod 3:14 (12 ότι έσομαι μετά σού 14 και είπεν ό θεός προς Μωυσην έγώ είμι ό ών); Rev 1:4 (χάρις ήμιν και ειρήνη από ό ών και ό ήν και ό έρχόμενος και από των έπίτα πνευμάτων ά ένώπιον του θρόνου αυτού), 8 (Έγώ είμι τό 'Αλφα και τό 'Ω, λέγει κύριος ό θεός, ό ών και ό ήν και ό έρχόμενος, ό παντοκράτωρ); 4:8 ('Αγιος άγιος κύριος ό θεός ό παντοκράτωρ, ό ήν και ό ών και ό έρχόμενος); 11:17 (Εύχαριστούμέν σοι, κύριε ό θεός ό παντοκράτωρ, ό ών και ό ήν, ότι είλφας την δύνάμιν σου την μεγάλην και έβασίλευσας); 16:5 (και ήκουσα του άγγέλου των υδάτων λέγοντος, Δίκαιος εί, ό ών και ό ήν, ό όσιος, ότι ταύτα έκρινας).

⁸ δεσπότης Gen 15:8; 1 Esd 4:60; Jdt 9:12; 11:10; ... Wis 6:7; 8:3; 11:26 (φείδη δε πάντων ότι σά έστιν δεσποτα φιλόψυχε); 13:3, 9; ... Jonah 4:3; Isa 1:24; 3:1; 10:33; Jer 1:6; 4:10; 15:11; Dan 3:37; 9:8, 15ff, 19; Dat. 3:37; Luke 2:29; Acts 4:24; Jude 1:4; Rev 6:10.

⁹ παντοκράτωρ: 2 Sam 5:10; 7:8, 25, 27; 1 Kgs 19:10, 14; ... 2 Cor 6:18; Rev 1:8; 4:8; 11:17; 15:3; 16:7, 14; 19:6, 15; 21:22.

¹⁰ προσκυνέω : cfr Gen 22:5; 24:48; Exod 4:31; 12:27; 20:5 (!); 23:24 (!); 24:1; 32:8 (!); 33:10; 34:8, 14; Lev 26:1 (!); ... Matt 2:2, 8, 11; 4:9 (!). 10; 8:2; 9:18; 14:33; 15:25; 20:20; 28:9, 17; Mark 5:6; 15:19; Luke 4:7f; 24:52; John 4:20ff; 9:38; 12:20; Acts 7:43; 8:27; 24:11; 1 Cor 14:25; Heb 1:6; 11:21; Rev 4:10; 5:14; 7:11; 9:20; 11:1, 16; 13:4, 8, 12, 15; 14:7, 9, 11; 15:4; 16:2; 19:4, 10, 20; 20:4; 22:8 (angeli)f.

¹¹ άξιος : cfr Rev 4:11.

¹² μεγαλοπρέπεια: Ps 8:2; 20:6; 28:4; 67:35; 70:8; 95:6; 110:3; 144:5, 12.

¹³ άγιωσύνη : Ps 29:5; 95:6; 96:12; 144:5; Rom 1:4; 2 Cor 7:1; 1 Thess 3:13

¹⁴ προσφέρω Matt 2:11; 4:24; 5:23f (εάν ούν προσφέρης τό δώρον σου επί τό θυσαστήριον και εί μη μνησθής ότι ό αδελφός σου έχει τι κατά σού); 8:4, 16; 9:2, 32; 12:22; 14:35; 17:16; 18:24; 19:13; 22:19; 25:20; Mark 1:44; 10:13; Luke 5:14; 12:11; 18:15; 23:14, 36; John 16:2; 19:29; Acts 7:42; 8:18; 21:26; Heb 5:1, 3, 7 (Πάς γάρ άρχιερεύς έξ ανθρώπων λαμβανόμενος ύπέρ ανθρώπων καθίσταται τά προς τον θεόν, ίνα προσφέρη δώρα τε και θυσίας ύπέρ άμαρτιών, 3 και δι' αυτήν όφείλει, καθώς περι του λαού, ούτως και περι αυτού προσφέρειν περι άμαρτιών. 7 δε έν ταίς ήμέραις της σαρκός αυτού δεήσεις τε και ίκετηρίας προς τον δυνάμενον σώζειν αυτόν εκ θανάτου μετά κραυγής ίσχυράς και δακρύων προσενέγκας και είσακουσθείς από της εύλαβείας); 8:3f; (πάς γάρ άρχιερεύς εις τό προσφέρειν δώρα τε και θυσίας καθίσταται· όθεν αναγκαίον έχειν τι και τούτον ό προσενέγκη. 4 εί μεν ούν ήν επί γής, ουδ' άν ήν ίερεύς, όντων των προσφερόντων κατά νόμον τά δώρα); 9:7, 9, 14, 25, 28 (εις δε την δευτέραν άπαξ του ένιαυτου μόνος ό άρχιερεύς, ου χωρίς αίματος ό προσφέρει ύπέρ έαυτού και των του λαού άγνοημάτων, 9 ήτις παραβολή εις τον καιρον τον ένεσθηκότα, καθ'

ἐν καρδίᾳ συντετριμμένη και πνεύματι ταπεινώσεως	in (con) un cuore contrito ^{15 16} e spirito d'umiliazione [d'umiltà] ¹⁷
την λογικὴν ταύτην λατρείαν ἡμῶν ὅτι συ εἶ ο χαρισάμενος ἡμῖν την ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας.	questo nostro culto ¹⁸ logico [rationabile hoc obsequium /razionale] ¹⁹ , poiché tu sei (colui) che ci ha donato ²⁰ la conoscenza ²¹ della tua verità ²² .
Και τις ικανός λαλήσαι τας δυναστείας σου; Ακουστάς ποιήσαι πάσας τας αινέσεις σου ἢ διηγῆσασθαι πάντα τα θαυμάσιά σου εν παντί καιρῷ;	E chi sarebbe capace {is worthy to praise} di dire le tue potenze [i tuoi atti potenti]? Di far ascoltare [= proclamare] tutte le tue lodi ²³ o di narrare tutte le tue meraviglie ²⁴ in ogni tempo?
Ἄεστοτα των απάντων, Κύριε ουρανοῦ και γῆς και πάσης κτίσεως, ορωμένης τε και ουχ ορωμένης,	Padrone di tutti, Kurios del cielo e della terra ²⁵ e di tutta la creazione ²⁶ visibile ed invisibile ²⁷ ,
ο καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης και επιβλέπων ἀβύσσους, ἀναρχε, ἀόρατε, ακατάληπτε, απεριγράπτε, αναλλοιωτε ,	che siedi su un trono ²⁸ di gloria ²⁹ e che scruti [guardi in basso] ³⁰ gli abissi ³¹ , o senza principio, invisibile, inafferrabile [incapabilis / incomprendibile], indescrivibile [incircoscritto / beyond words], immutabile,

ἢ δὴ ὁρά τε καὶ θυσία προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, **14** πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἅμιμον τῷ θεῷ, καθαρῶς τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι. **25** οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἄλλοτρίῳ, **28** οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἑπᾶς προσερχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθῆσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεδεχομένοις εἰς σωτηρίαν; 10:1f, 8, 11f (**8** ἀνώτερον λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφοράς καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, **9** τότε εἶρηκεν, Ἰδοὺ ἦκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναρῶ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ, **11** Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας, **12** οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηκεκὸς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ); 11:4, 17; 12:7.

¹⁵ Sal 51(50), 19. θυσία τῷ θεῷ πνεύμα συντετριμμένον καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει.

¹⁶ Dn 3,39 ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένη καὶ πνεύματι τεταπεινωμένῳ προσδεχθεῖσιν ὡς ἐν ὀλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων

¹⁷ ταπεινώσεις Ps 9:14, 31; 21:22; 24:18; 30:8; 89:3; 118:50, 92, 153; 135:23; **Luke 1:48**; Acts 8:33; Phil 3:21.

¹⁸ λατρεία : Exod 12:25f; 13:5; Josh 22:27; 1 Chr 28:13; 1 Macc 1:43; 2:19, 22; 3 Macc 4:14; John 16:2; Rom 9:4; 12:1 (Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν); Heb 9:1, 6.

¹⁹ **Rm 12,1** Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· 1 Pet 2:2 ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν.

²⁰ χαρίζομαι : Rom 8:32; 1 Cor 2:12 (ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν); 2 Cor 2:7, 10; 12:13; Gal 3:18 (εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός); Eph 4:32 (γίνεσθε [ᾶ] εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐσπλαγχοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεός ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν); Phil 1:29; 2:9; Col 2:13; 3:13; Phlm 1:22.

²¹ ἐπίγνωσις Rom 1:28; 3:20; 10:2; Eph 1:17; 4:13; Phil 1:9; Col 1:9f; 2:2; 3:10; 1 Tim 2:4; 2 Tim 2:25; 3:7; Titus 1:1; Phlm 1:6; Heb 10:26; 2 Pet 1:2f, 8; 2:20.

²² Eb 10,26. Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία

²³ Sal 106(105),2.

²⁴ Sal 26(25),7.

²⁵ Mt 11,25 Ἐν ἐκεῖνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαι σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·

²⁶ 3Mac 2,2.

²⁷ Cf. Col 1,16 ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται·

²⁸ θρόνος Ps 9:5, 8; 10:4; 44:7; 46:9; 92:2; 93:20; 96:2; 102:19; Odes 3:8; 8:55; 9:52; ... Dan 3:54; Matt 5:34; 19:28; 23:22; 25:31; Luke 1:32, 52; 22:30; Acts 2:30; 7:49; Heb 1:8; 4:16; 8:1; 12:2; Rev 1:4; 3:21; 4:2ff, 9f; 5:1, 6f, 11, 13; 6:16; 7:9ff, 15, 17; 8:3; 11:16; 12:5; 13:2; 14:3; 16:10, 17; 19:4f; 20:4, 11f; 21:3, 5; 22:1, 3.

²⁹ δόξα : cfr Exod 15:7, 11; 16:7, 10; 24:16f; ... Matt 16:27; Mark 8:38; Luke 2:9, 14; 9:26; 19:38; John 11:4, 40; 17:22, 24; Acts 7:2, 55; Rom 1:23; 3:7, 23; 5:2; 6:4; 9:4, 23; 11:36; 15:7; 16:27; ... Eph 1:6, 12, 14, 17f; 3:13, 16, 21; ...

³⁰ ἐπιβλέπω : cfr Exod 14:24; Lev 26:9; Deut 9:27 (non); 1 Sam 1:11; 9:16; 1 Kgs 8:28; 2 Kgs 13:23; 2 Chr 6:19; Tob 3:3, 15; Ps 12:4; 24:16; 32:13f; 65:7; 68:17; 73:20; 79:15; 83:10; 85:16; 101:18, 20; 103:32; 118:6, 132; 141:5; Odes 4:6; 6:5; 9:48; Prov 24:32; Eccl 2:11f; Hos 11:4; Hab 1:3, 13; 3:6; Isa 64:8; 66:2; Lam 1:11; 2:20; 4:16; 5:1; Ezek 36:9; Luke 1:48.

³¹ Dn 3,54-55 εὐλογητὸς εἰ ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας σου καὶ ὑπερυψωμένος εἰς τοὺς αἰῶνας ⁵⁵ εὐλογητὸς εἰ ὁ βλέπων ἀβύσσους καθήμενος ἐπὶ χερσὶν καὶ αἰνετὸς καὶ δεδοξαμένος εἰς τοὺς αἰῶνας

ο Πατήρ του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, του μεγάλου Θεού και Σωτήρος της ελπίδος ημών ὅς ἐστιν εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος, σφραγίς ἰσότητος, ἐν ἐαυτῷ δεῖκνυς σε τὸν Πατέρα,	(tu sei il) Padre del Signore nostro Gesù Cristo³², del grande Dio e Salvatore³³ della nostra speranza³⁴; che è immagine³⁵ della tua bontà³⁶, sigillo³⁷ di uguale forma [aequalis figurae/ figura], in se stesso mostrante (rivelante) te, il Padre³⁸;
Λόγος ζων, Θεός ἀληθινός, ἡ προ αἰώνων σοφία, ζωή, ἁγιασμός, δύναμις, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν ὁ	Verbo³⁹ vivente, Dio vero⁴⁰, Sapienza⁴¹ che è prima dei secoli, vita⁴², santificazione⁴³, potenza [forza]⁴⁴, la luce vera⁴⁵,
παρ' οὗ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐξεφάνη, τὸ τῆς ἀληθείας Πνεῦμα,	dal quale {Through Him} lo Spirito santo è stato manifestato [apparuit/risplende], Spirito di verità⁴⁶,
τὸ τῆς υἱοθεσίας χάρισμα,	carisma [dono] ⁴⁷ d'adozione ⁴⁸ ,
ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας,	caparra ⁴⁹ di futura eredità ⁵⁰ ,
ἡ ἀπαρχὴ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν,	la primizia ⁵¹ dei beni eterni,

³² 2Cor 1,3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως.

³³ σωτήρ: Deut 32:15; 1 Sam 10:19; 1 Mac 4:30; Ps 23:5; 24:5; 26:1, 9; 61:3, 7; 64:6; 78:9; 94:1; Wis 16:7; Sir 51:1; Mic 7:7; Hab 3:18; Isa 12:2; 17:10; 45:15, 21; 62:11; Bar 4:22; Luke 1:47; 2:11; John 4:42; Acts 5:31; 13:23; Eph 5:23; Phil 3:20; 1 Tim 1:1; 2:3 (4 ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. 5 εἰς γὰρ θεός, εἰς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς); 4:10; 2 Tim 1:10; Titus 1:3, 4; 2:10; 13; 3:4; 6; 2 Pet 1:1, 11; 2:20; 3:2, 18; 1 John 4:14; Jude 1:25.

³⁴ 1Tim 1,1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ σωτήρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν; Τί 2,13 προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Cfr la parola ἐλπίς in Acts 2:26; 16:19; 23:6; 24:15; 26:6f; 27:20; 28:20; Rom 4:18; 5:2, 4f; 8:20, 24; 12:12; 15:4, 13; 1 Cor 9:10; 13:13; 2 Cor 1:7; 3:12; 10:15; Gal 5:5; Eph 1:18; 2:12; 4:4; Phil 1:20; Col 1:5, 23, 27; 1 Thess 1:3; 2:19; 4:13; 5:8; 2 Thess 2:16; 1 Tim 1:1; Titus 1:2; 2:13; 3:7; Heb 3:6; 6:11, 18; 7:19; 10:23; 1 Pet 1:3, 21; 3:15; 1 John 3:3.

³⁵ εἰκὼν Gen 1:26f; 5:1, 3; 9:6;... Rom 8:29; 1 Cor 15:49; 2 Cor 3:18; 4:4; Col 1:15.

³⁶ Sap 7,26 ἀπαύγασμα γὰρ ἐστὶν φωτὸς αἰδίου καὶ ἕσπερον ἀκλιδωτὸν τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ.

³⁷ σφραγίς NT Rom 4:11 (fig); 1 Cor 9:2 (fig); 2 Tim 2:19; Rev 5:1f, 5, 9; 6:1, 3, 5, 7, 9, 12; 7:2; 8:1; 9:4; il verbo σφραγίζω in Matt 27:66; John 3:33 (ὁ λαβὼν αὐτὸ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν); 6:27 (ἐργάσθε μὴ τὴν βρώσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρώσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἡμῖν δώσει· τοῦτοι γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ θεός); Rom 15:28; 2 Cor 1:22 (ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν); Eph 1:13; 4:30; Rev 7:3f; 10:4; 20:3; 22:10.

³⁸ Cf. Gn 14,8 λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.

³⁹ λόγος : John 1:1, 14; 1 John 1:1 Rev 19:13: perdonificazione.

⁴⁰ 1Gn 5,20 οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκε καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν, καὶ ἐσμέν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος.

⁴¹ σοφία: cfr Mark 6:2; Luke 2:40, 52; Rom 11:33; 1 Cor 1:219a, 24, 30; Col 2:3; probabile personificazione in Mt 11:19; Lk 7:35; 11:49.

⁴² Cf. Gn 14,6 λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.

⁴³ ἁγιασμός: Rom 6:19, 22; 1 Cor 1:30 (ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις); 1 Thess 4:3f, 7; 2 Thess 2:13; 1 Tim 2:15; Heb 12:14; 1 Pet 1:2

⁴⁴ δύναμις : Matt 22:29; 24:30; 26:64; Mark 5:30; 9:1; 12:24; 13:26; 14:62; Luke 1:35; 4:14, 36; 5:17; 6:19; 8:46; 21:27; 22:69; 24:49; Acts 1:8; 4:33; 6:8; 8:10; 10:38; Rom 1:4, 16, 20; 9:17; 15:13, 19; 1 Cor 1:18, 24; 2:4f; 4:19f; 5:4; 6:14; 14:11; 15:24, 43, 56; 2 Cor 1:8; 4:7; 6:7; 8:3; 12:9; 13:4; Eph 1:19, 21; 3:7, 16, 20; Phil 3:10; Col 1:11, 29; 1 Thess 1:5; 2 Thess 1:7, 11; 2:9; 2 Tim 1:7f; 3:5; Heb 1:3; 7:16; 11:11, 34; 1 Pet 1:5; 2 Pet 1:3, 16; 2:11; Rev 1:16; 3:8; 4:11; 5:12; 7:12; 11:17; 12:10; 13:2; 15:8; 17:13; 18:3; 19:1.

⁴⁵ Gn 1,9 Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

⁴⁶ Gn 14,17 τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. Gn 15:26 Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· Gn 16:13 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἐαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούσει λαλήσει καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

⁴⁷ χάρισμα Rom 1:11; 5:15f; 6:23; 11:29; 12:6; 1 Cor 1:7; 7:7; 12:4, 9, 28, 30f; 2 Cor 1:11; 1 Tim 4:14; 2 Tim 1:6; 1 Pet 4:10

⁴⁸ Rm 8,15 οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββα ὁ πατήρ. Rom 8:23; 9:4; Gal 4:5; Eph 1:5.

⁴⁹ ἀρραβὼν 2 Cor 1:22; 5:5; Eph 1:14 Ef 1,14 ὅ ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ

⁵⁰ κληρονομία Acts 7:5; 20:32; Gal 3:18; Eph 1:14, 18; 5:5; Col 3:24; Heb 9:15; 11:8; 1 Pet 1:4.

⁵¹ ἀπαρχή : Rom 8:23; 11:16; 16:5; 1 Cor 15:20, 23; 16:15; 2 Thess 2:13; Jas 1:18; Rev 14:4.

η ζωοποιός δύναμις,	potenza, [forza] ⁵² vivificante [vivificatrice] ⁵³ ,
η πηγή του αγιασμού	fonte [sorgente] ⁵⁴ di santificazione ;
παρ' ου πάσα κτίσις λογική τε και νοερά δυναμουμένη σοι λατρεύει, και σοι την αϊδιον αναπέμπει δοξολογίαν, ότι τα σύμπαντα δούλα σα.	dal quale { through whom} tutta la creazione [ogni creatura logica] razionale ed intelligente resa forte [confirmata/ resa capace], a te rende culto ⁵⁵ ed a te innalza una dossologia [glorificazione] eterna ⁵⁶ , <i>perché tutte le cose sono al tuo servizio [tutte le cose sono a te soggette]</i> ⁵⁷ .
Σε γαρ αινοούσιν Άγγελοι, Αρχάγγελοι, Θρόνοι, Κυριότητες, Αρχαί, Εξουσίαι, Δυνάμεις, και τα πολυόμματα Χερουβείμ. Σοι παρίστανται κύκλω τα Σεραφείμ, εξ πτέρυγες τω ενί, και εξ πτέρυγες τω ενί και ταις μεν δυσι κατακαλύπτουσι τα πρόσωπα εκατών, ταις δε δυσι τους πόδας, και ταις δυσι πετόμενα, κέκραγεν έτερον προς το έτερον, ακαταπαύστοις στόμασιν, ασιγήτοις δοξολογίαις.	Te , infatti lodano Angeli, Arcangeli, <i>Troni, Dominazioni, Principati, Potestà</i> ⁵⁸ , Potenze [virtù] e i Cherubini dai molti occhi ⁵⁹ , <i>i Serafini</i> che stanno intorno a te , con sei ali gli uni e con sei ali gli altri, con due coprono i loro volti, con due i loro piedi, con due volando, gridano l'uno all'altro, con bocche irrequiete e voci con dossologie [lodi divine] che non si possono far tacere -;

ΕΠΙΝΙΚΙΟΣ ΥΜΝΟΣ

ΕΠΙΝΙΚΙΟΣ ΥΜΝΟΣ	
<p>Ο ιερεύς εκφωνεί: Τον επινικιον ύμνον άδοντα, βούντα, κεκραγότα, και λέγοντα·</p> <p>Ο λαός: Άγιος, άγιος, άγιος, Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ο ουρανόσ και η γη της δόξης σου. Ωσαννά εν τοις υψίστοις.</p>	<p>- ad alta voce cantando l'inno di vittoria, acclamando, gridando e dicendo:</p> <p>Santo, santo, santo, Signore Sabaoth, pieno il cielo e la terra della tua gloria⁶⁰; osanna nel più alto nei cieli.</p>

⁵² δύναμις : s Matt 22:29; 24:30; 26:64; Mark 5:30; 6:5; 9:1; 39; 12:24; 13:26; 14:62; Luke 1:35; 4:14 (Και ύπέστρεψεν ό Ίησους εν τη δυνάμει του πνεύματος εις την Γαλιλαίαν), 36; 5:17; 6:19; 8:46; 21:27; 22:69; 24:49; Acts 1:8; 8:10; 10:38 (Ίησους τον από Ναζαρέθ, ως έχρισεν αυτόν δ θεός πνεύματι άγιώ και δυνάμει); Rom 1:4 (του όρισθέντος υιού θεού εν δυνάμει κατά πνεύμα άγιωσύνης έξ άναστάσεως νεκρών, Ίησού Χριστού του κυρίου ήμών), 16; 20; 9:17; 15:13 (ό δε θεός της έλπίδος πληρώσαι ήμάς πάσης χαράς και ειρήνης εν τώ πιστεύειν, εις τό περισσεύειν ήμάς εν τη έλπίδι εν δυνάμει πνεύματος άγιού), 19 (εν δυνάμει σημείων και τεράτων, εν δυνάμει πνεύματος [θεού]: ώστε με από Ίερουσαλήμ και κύκλω μέχρι του Άλλυρικου πεπληρωκέαι τό ευαγγέλιον του Χριστού); 1 Cor 1:18; 24; 2:4f; 4:19; 20; 5:4; 6:14; 2 Cor 4:7; 6:7; 12:9; 13:4; Eph 1:19; 3:7; 16 (ίνα δώ ήμιν κατά τό πλούτος της δόξης αυτού δυνάμει κραταιωθήναι διά του πνεύματος αυτού εις τον έσω άνθρωπον), 20; Phil 3:10; 1 Thess 1:5; 2 Thess 1:7; 11; 2 Tim 1:8; Heb 1:3; 1 Pet 1:5; 2 Pet 1:3; 16; Rev 1:16; 4:11; 5:12; 7:12; 11:17; 12:10; 15:8; 19:1.

⁵³ ζωοποιεί John 5:21 (ώσπερ γάρ ο πατήρ, έγείρει τους νεκρούς και ζωοποιεί, ούτως και ο υιός οός θέλει ζωοποιεί); 6:63 (το πνεύμα έστιν τό ζωοποιούν, ή σαρξ ούκ όφελει ούδέν· τά ρήματα ά έγω λελάληκα ήμιν πνεύμα έστιν και ζωή έστιν); Rom 4:17 (κατέναντι ού έπίστευσεν θεού του ζωοποιούντος τους νεκρούς και καλούντος τά μη όντα ως όντα); 8:11 (εί δε τό πνεύμα του έγείραντος τον Ίησού εκ νεκρών οικεί εν ήμιν, ή έγείρας Χριστόν εκ νεκρών ζωοποίησε και τά θνητά σώματα ήμών διά του ένοικοούντος αυτού πνεύματος εν ήμιν); 1 Cor 15:22, 36, 45 (ούτως και γέγραπται, Έγένετο ό πρώτος άνθρωπος Άδάμ εις ψυχήν ζώσαν, ο έσχατος Άδάμ εις πνεύμα ζωοποιούν); 2 Cor 3:6 (ός και ικάνωσεν ήμάς διακόνους καινής διαθήκης, ού γραύματος άλλα πνεύματος· τό γάρ γράμμα αποκτείνει, τό δε πνεύμα ζωοποιεί); Gal 3:21; 1 Pet 3:18.

⁵⁴ πηγή: cfr John 4:6, 14 (ός δ' αν πή εκ του ύδατος ού έγω δώσω αυτόν, ού μη διψήσει εις τον αιώνα, αλλά τό ύδωρ ο δώσω αυτόν γειήσεται εν αυτόν πηγή ύδατος άλλομένου εις ζωήν αιώνιον); Rev 21:6 (έγω [είμι] τό Άλφα και τό Ή, ή άρχή και τό τέλος. έγω τώ διψώντι δώσω εκ της πηγής του ύδατος της ζωής δωρεάν).

⁵⁵ λατρεύω: Exod 3:12; 4:23; 7:16, 26; 8:16; 9:1, 13; 10:3, 7f, 11, 24, 26; 12:31; 20:5; 23:24f; Lev 18:21; Num 16:9; Deut 4:19, 28; 5:9; 6:13; 7:4, 16; 8:19; 10:12, 20; 11:13, 16, 28; 12:2; 13:3, 7, 14; 17:3; 28:14, 36, 47f; 29:17, 25; 30:17; 31:20; Josh 22:5, 27; 23:7, 16; 24:2, 14ff, 18ff, 24, 29; Jda. 2:11, 13, 19; 3:6f; 10:6, 10, 13, 16; Judg 2:11, 13, 19; 3:6f; 2 Sam 15:8; 2 Kgs 17:12, 16, 33, 35; 21:21; 2 Chr 7:19; 1 Esd 1:4; 4:54; Jdt 3:8; 3 Macc 6:6; Odes 9:75; Sir 4:14; Ezek 20:32; Dan 3:12, 14, 18, 95; 4:37; 6:17, 21, 27; 7:14; Dat. 3:12, 14, 17f, 95; 6:17, 21; Matt 4:10; Luke 1:74; 2:37; 4:8; Acts 7:7, 42; 24:14; 26:7; 27:23; Rom 1:9, 25; Phil 3:3; 2 Tim 1:3; Heb 8:5; 9:9, 14; 10:2; 12:28; 13:10; Rev 7:15; 22:3

⁵⁶ αϊδιος Rom 1:20; Jude 1:6

⁵⁷ Sal 119(118),91.

⁵⁸ Col 1,16 ότι εν αυτόν εκτίσθη τά πάντα εν τοις ουρανοίς και επί της γης, τά όρατά και τά άόρατα, είτε θρόνοι είτε κυριότητες είτε αρχαί είτε εξουσίαι· τά πάντα δι' αυτού και εις αυτόν εκτίσται·

⁵⁹ Cf. Ez 1,18 οδ' οι υώτοι αυτών και ύψος ήν αυτοίς και ειδον αυτά και οι υώτοι αυτών πλήρεις όφθαλμών κυκλόθεν τοις τέσσαρσιν Ez 10,12 και οι υώτοι αυτών και αι χείρες αυτών και αι πτέρυγες αυτών και οι τροχοί πλήρεις όφθαλμών κυκλόθεν τοις τέσσαρσιν τροχοίς αυτών

⁶⁰ Is 6,2-3:1 ειδον τον κύριον καθημενον επί θρόνου ύψηλου και έπλημένον και πλήρης ό οικος της δόξης αυτού ² και Σεραφιν ειστήκεισαν κύκλω αυτού ζε πτέρυγες τώ ενί και ζε πτέρυγες τώ ενί και ταις μεν δυσιν κατακαλύπτον τό πρόσωπον και ταις δυσιν κατακαλύπτον τους πόδας και ταις δυσιν έπέταντο ³ και εκέκραγον έτερος προς τον έτερον και έλεγον άγιος άγιος κύριος σαβαωθ πλήρης πάσα ή γη της δόξης αυτού ⁴ και έπήρηθη τό υπέρθυρον από της φωνής ης εκέκραγον και ό οικος έπλήσθη καπνού

<p>Ευλογημένος ο ερχόμενος εν ονόματι Κυρίου. Ωσαννά εν τοις υψίστοις.</p>	<p><i>Benedetto colui che viene nel Nome del Signore; osanna nel più alto dei cieli⁶¹.</i></p>
<p>Ο ιερεύς σκύβοντας λέει:</p> <p>Μετά τούτων των μακαρίων δυνάμεων, Δέσποτα φιλόνηρωπε, και ημεις οι αμαρτωλοι βοώμεν και λέγομεν·</p> <p>Άγιος ει, ως αληθώς, και πανάγιος, και ουκ έστι μέτρον τη μεγαλοπρεπεία της αγιωσύνης σου, και όσιος εν πάσι τοις έργοις σου, ότι εν δικαιοσύνη και κρίσει αληθινή πάντα επήγαγες ημίν·</p>	<p><i>a bassa voce:</i></p> <p>[In Gesù Cristo: piano di salvezza di YHWH]</p> <p>Insieme a queste beate Potenze [virtutibus /schiere], Padrone, amico degli uomini⁶², anche noi peccatori gridiamo e diciamo:</p> <p>Santo sei, veramente e tutto santo, e non c'è misura della <i>magnificenza della tua santità⁶³</i>, e santo in tutte le tue opere, per il fatto che nella giustizia⁶⁴ e nel giudizio <i>veritiero⁶⁵</i> tutto hai ordinato per noi;</p>
<p>πλάσας γαρ τον άνθρωπον, χουν λαβών από της γης, και εικόνι τη ση, ο Θεός, τιμήσας τέθεικας αυτών εν τω παραδείσω της τρυφής, αθανασίαν ζωής και απόλαυσιν αιώνιων αγαθών, εν τη τηρήσει των εντολών σου, επαγγειλάμενος αυτώ·</p>	<p>[Piano primitivo di YHWH]</p> <p>plasmato⁶⁶ infatti l'Uomo⁶⁷, avendo preso <i>polvere</i> [fango] <i>dalla terra⁶⁸</i> ed onorato con la tua immagine⁶⁹, o Dio, lo hai posto nel <i>giardino</i> [paradiso]⁷⁰ di <i>delizia</i>, avendo promesso⁷¹ a lui immortalità⁷² di vita e godimento⁷³ di beni eterni nell'osservanza dei tuoi comandi⁷⁴;</p>
<p>αλλά παρακούσαντα σου του αληθινού Θεού, του κτίσαντος αυτόν, και τη απάτη του όφews υπαχθέντα, νεκρωθέντα τε τοις οικείοις αυτου παραπτώμασιν, εξώρισας αυτόν εν τη δικαιοκρισία σου, ο Θεός, εκ του</p>	<p>[fallimento]</p> <p>ma avendo disobbedito a Te, Dio vero⁷⁵, suo Creatore⁷⁶, e essendosi sottomesso [fraude seductum/ and was led astray by the deception] all'inganno del serpente ⁷⁷, messo a morte [ac ipsum morti subiectum / dette se stesso alla morte] per le proprie trasgressioni [peccati], lo hai</p>

⁶¹ Lc 19: 38 Ευλογημένος ο ερχόμενος, ο βασιλεύς εν ονόματι κυρίου· εν ουρανῶ ειρήνη και δόξα εν υψίστοις.

⁶² φιλόνηρωπος 1 Esd 8:10; 2 Macc 4:11; 4 Macc 5:12; Wis 1:6; 7:23; 12:19.

⁶³ Sal 95 (94) 6 εξομολόγησις και ώραιότης ενώπιον αυτου αγιωσύνη και μεγαλοπρέπεια εν τῷ αγιάσματι αυτου.

⁶⁴ δικαιοσύνη... Ps 4:2, 6; 5:9; 7:9; 18; 9:5, 9; 10:7; 14:2; 16:1, 15; 17:21, 25; 21:32; 22:3; 30:2; 34:24, 27f; 35:7, 11; 36:6; 37:21; 39:10f; 44:5, 8; 47:11; 49:6; 50:16, 21; 51:5; 57:2; 64:5; 68:28; 70:2, 15f, 18, 24; 71:1ff, 7; 84:11f, 14; 87:13; 88:15, 17; 93:15; 95:13; 96:2, 6; 97:2, 9; 98:4; 102:17; 105:3, 31; 110:3; 111:3, 9; 117:19; 118:7, 40, 62, 75, 106, 121, 123, 138, 142, 144, 160, 164, 172; 131:9; 142:1, 11; 144:7; ... Wis 1:1, 15; 2:11; 5:6, 18; 8:7; 9:3; 12:16; 14:7; 15:3; ... Rom 1:17; 3:5, 21f, 25f; 4:3, 5f, 9, 11, 13, 22; 5:17, 21; 6:13, 16, 18ff; 8:10; 9:30f; 10:3ff, 10; 14:17; 1 Cor 1:30; 2 Cor 3:9; 5:21; 6:7, 14; 9:9f; 11:15; Gal 2:21; 3:6, 21; 5:5; Eph 4:24; 5:9; 6:14; Phil 1:11; 3:6, 9; 1 Tim 6:11; 2 Tim 2:22; 3:16; 4:8; Titus 3:5; Heb 1:9; 5:13; 7:2; 11:7, 33; 12:11; Jas 1:20; 2:23; 3:18; 1 Pet 2:24; 3:14; 2 Pet 1:1; 2:5, 21; 3:13; 1 John 2:29; 3:7, 10; Rev 19:11; 22:11.

⁶⁵ Sal 145(144),5

⁶⁶ πλάσσω Gen 2:7f, 15, 19; Ps 32:15; 73:17; 89:2; 93:9, 20; 94:5; 103:26; 118:73; 138:5, 16; Prov 24:12; Job 10:8f; 34:15; 38:14; Wis 15:7ff, 11, 16; Hab 1:12; 2:18; Zech 12:1; Isa 27:11; 29:16; 43:1, 7; 44:2, 9f, 21, 24; 49:5; 53:11; Jer 1:5; 10:16; 18:11; 19:1; 28:19; 40:2; Rom 9:20 (ὁ άνθρωπε, μενούννη σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως;); 1 Tim 2:13.

⁶⁷ ἄνθρωπος (Gen 1:26f; 2:5, 7f, 15, 18, 24; 4:1; ... Wis 2:1, 23; 3:4; 4:1, 9; 7:1, 14, 20; 8:7; 9:2, 5f, 13, 18; 11:23; 12:8, 12; 13:1, 10, 13; 14:5, 11, 14f, 17, 20f; 15:4, 16; 16:14, 26; ... Rom 1:23; 2:1, 3, 9; 3:4f, 28; 4:6; 5:12, 15, 19; 6:6; 7:1, 22, 24; 9:20; 10:5; 14:20...).

⁶⁸ Gen 2,7 και ἔπλασεν ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον **χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς** και ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοήν ζωῆς και ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν

⁶⁹ Gen 1,26-27 και εἶπεν ὁ θεός **ποιήσωμεν ἄνθρωπον** κατ' εἰκόνα ἡμετέραν και καθ' ὁμοίωσιν και ἀρχέτωσιν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης και τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ και τῶν κτηνῶν και πάσης τῆς γῆς και πάντων τῶν ἕρπετων τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς και **ἐποίησεν** ὁ θεός **ἄνθρωπον** κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτὸν ἄρσεν και θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς

⁷⁰ Gen 2,15 και ἔλαβεν κύριος ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν και ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ ἐργάζεσθαι αὐτὸν και φυλάσσειν

⁷¹ ἐπαγγέλλομαι Acts 7:5; Rom 4:21; Gal 3:19; Titus 1:2; Heb 6:13; 10:23; 11:11; 12:26; Jas 1:12; 2:5; 2 Pet 2:19; 1 John 2:25

⁷² ἀθανασία Wis 3:4; 4:1; 8:13, 17; 15:3; 1 Cor 15:53f; 1 Tim 6:16.

⁷³ ἀπόλαυσις 1 Tim 6:17 (!); Heb 11:25 (!).

⁷⁴ ἐντολή pl Gen 26:5; Exod 15:26; 16:28; 24:12; ... Matt 5:19; 19:17; 22:40; Mark 10:19; Luke 1:6; 18:20; John 11:57; 14:15, 21; 15:10; 1 Cor 7:19; Eph 2:15; Col 4:10; Titus 1:14; 1 John 2:3f; 3:22, 24; 5:2f; 2 John 1:6; Rev 12:17; 14:12; Matt 5:19; 19:17; 22:40; Mark 10:19; Luke 1:6; 18:20; John 11:57; 14:15, 21; 15:10; 1 Cor 7:19; Eph 2:15; Col 4:10; Titus 1:14; 1 John 2:3f; 3:22, 24; 5:2f; 2 John 1:6; Rev 12:17; 14:12; il s nel NT in John 10:18; 12:49f; 13:34; 15:12; Acts 17:15; Rom 7:8ff; 13:9; 1 Cor 14:37; Eph 6:2; 1 Tim 6:14; Heb 7:5, 16, 18; 9:19; 2 Pet 2:21; 3:2; 1 John 2:7f; 3:23; 4:21; 2 John 1:4ff.

⁷⁵ 1Gv 5,20 οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει και δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν, και ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν **ὁ ἀληθινὸς θεός** και ζωὴ αἰώνιος. ²¹ Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

⁷⁶ κτίζω: Gen 14:19, 22; Ps 32:9; 50:12; 88:13, 48; 101:19; 103:30; 148:5; Prov 8:22; Wis 1:14; 2:23; 10:1; 11:17; 13:3; ...Matt 19:4; Mark 13:19; Rom 1:25; 1 Cor 11:9; Eph 2:10, 15; 3:9; 4:24; Col 1:16; 3:10; 1 Tim 4:3; Rev 4:11; 10:6.

⁷⁷ ὄφις Gen 3:1f, 4, 13 (και εἶπεν κύριος ὁ θεός τῇ γυναίκε τί τοῦτο ἐποίησας και εἶπεν ἡ γυνὴ **ὁ ὄφις ἠπάτησέν με** και ἔφαγον).14; Exod 4:3, 17; 7:15; Num 21:6ff (pl); John 3:14; 1 Cor 10:9; 2 Cor 11:3 (φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς **ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν** Εὔαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῆ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος [καὶ τῆς ἀγνότητος] τῆς εἰς τὸν Χριστόν); Rev 12:9, 14f; 20:2. Cfr Rom 7:11 ἡ γὰρ **ἁμαρτία** ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς **ἐξηπάτησέν** με και δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.

<p>παρδείσου εις τον κόσμον τούτον, και απέστρεψας εις την γην, εξ ής ελήφθη,</p>	<p>esiliato [eiecisti /expelled] per il tuo giusto giudizio, Dio, da quel giardino in questo mondo⁷⁸ e lo hai mutato [reduxisti /fatto ritornare] nella terra dalla quale⁷⁹ era stato preso⁸⁰,</p>
<p>οικονομών αυτώ την εκ παλιγγενεσίας σωτηριαν, την εν αυτώ τω Χριστώ σου.</p>	<p>[promessa del redentore] disponendo per lui da una nuova nascita⁸¹ la salvezza⁸², quella nello stesso tuo Cristo.</p>
<p>Ου γαρ απεστράφησ το πλάσμα σου εις τέλος, ο εποίησας, αγαθέ, ουδέ επελάθου έργου χειρών σου, άλλ' επεσκέψω πολυτρόπως δια σπλάγγνα ελέους σου.</p>	<p>[ripresa del piano] Infatti non hai allontanato [aversatus es usque in finem /non rigettasti per sempre] la tua creatura (il tuo plasmato)⁸³ [guardando] al fine per il quale l'hai fatta Buono⁸⁴, né hai dimenticato l'opera delle tue Mani⁸⁵, ma hai volto lo sguardo [curam (eius) habuisti/(l'hai visitata)]⁸⁶ in molti modi per le viscere⁸⁷ della tua misericordia⁸⁸.</p>
<p>Προφήτας εξαπέστειλας εποίησας δυνάμεις δια των αγίων σου, των καθ' εκάστην γενεάν ευαρεστησάντων σοι ελάλησας ημίν δια στόματος των δούλων σου των προφητών, προκαταγγέλλων ημίν την μέλλουσαν έσεσθαι σωτηριαν νόμον έδωκας εις βοήθειαν αγγέλους επέστησας φύλακας.</p>	<p>[TNK Profeti] Hai mandato i profeti, hai fatto potenze [portenti] per (mezzo dei) i tuoi santi che ti furono graditi⁸⁹ di generazione in generazione, e ci hai parlato per bocca dei tuoi servi i profeti⁹⁰, preannunciandoci che la salvezza sarebbe stata prossima; ci hai dato in aiuto una legge⁹¹, hai posto angeli come custodi;</p>
<p>Ότε δε ήλθε το πλήρωμα των καιρών, ελάλησας ημίν εν αυτώ τω Υιώ σου, δι' ου και τους αιώννας εποίησας' ος, ών απαύγασμα της δόξης σου και χαρακτήρ της υποστάσεώς σου, φέρων τε τα πάντα τω ρήματι της δυνάμεως αυτού, ουχ αρπαγμόν ηγήσατο το είναι ίσα σοι τω Θεώ και Πατρί' αλλά, Θεός ών προαιώνιος, επί της γης ώφθη και τοις ανθρώποις συνανεστράφη</p>	<p>[Piano realizzato nella vita di Gesù] Quando poi venne la pienezza dei tempi⁹² hai parlato a noi nel tuo stesso Figlio, per mezzo del quale hai fatto anche i secoli; lui che é lo splendore della gloria, impronta della tua sostanza [figura substantiae tuae], che porta tutto [tutto sostiene] con la parola della sua potenza⁹³, e che non ha considerato rapina [dover ritenere come bene</p>

⁷⁸ Cf. Gen 3,1-4.

⁷⁹ Cf. Gen 3,23-24.

⁸⁰ Gen 3,19.23.

⁸¹ παλιγγενεσία Matt 19:28; Titus 3:5

⁸² σωτηρία: Mark 16:8; Luke 1:69, 71, 77; 19:9; John 4:22; Acts 4:12; 7:25; 13:26, 47; 16:17; 27:34; Rom 1:16; 10:1, 10; 11:11; 13:11; 2 Cor 1:6; 6:2; 7:10; Eph 1:13; Phil 1:19, 28; 2:12; 1 Thess 5:8f; 2 Thess 2:13; 2 Tim 2:10; 3:15; Heb 1:14; 2:3, 10; 5:9; 6:9; 9:28; 11:7; 1 Pet 1:5, 9f; 2:2; 2 Pet 3:15; Jude 1:3; Rev 7:10; 12:10; 19:1.

⁸³ πλάσμα Jdt 8:29; Ps 102:14; Job 40:19; Hab 2:18; Isa 29:16; Rom 9:20

⁸⁴ αγαθός: cfr Matt 19:16f; 20:15; Mark 10:17f; Luke 18:18f.

⁸⁵ Sal 138(137),8.

⁸⁶ επισκέπτομαι: cfr Exod 3:16; 4:31; 13:19; 32:34; 39:2; Matt 25:36, 43; Luke 1:68 (Εὐλογητός κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ), 78 (διὰ σπλάγγνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους); 7:16 (ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.); Acts 15:14 (Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ); Heb 2:6 (διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων, Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμησάκη αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπη αὐτόν.); Jas 1:27 (θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμιαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.).

⁸⁷ σπλάγγνον: Luke 1:78; Acts 1:18; 2 Cor 6:12; 7:15; Phil 1:8; 2:1; Col 3:12; Phlm 1:7, 12, 20; 1 John 3:17; verbo in 2 Macc 6:8; Matt 9:36; 14:14; 15:32; 18:27; 20:34; Mark 1:41; 6:34; 8:2; 9:22; Luke 7:13; 10:33; 15:20.

⁸⁸ Lc 1,78 διὰ σπλάγγνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους

⁸⁹ Cf. Gen 5,22;6,9; Sal 56(55),14.

⁹⁰ Lc 1,70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἀγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ.

⁹¹ Is 8,20 νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ρῆμα τοῦ οἴκ ἔστιν ὄρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ

⁹² Gal 4,4 ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δὲ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κράζον, Αββα ὁ πατήρ. ὅστε οὐκέτι εἰ δοῦλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ.

⁹³ Eb 1,2-3 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἕπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς υποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ρήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρῶν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, ὅσοῦτω κρείττω γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορῶτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

	inalienabile] l'essere eguale a te , Dio ⁹⁴ e Padre , ma che essendo Dio prima dei secoli, fu visto sulla terra, si legò agli uomini [inter homines conversatus est /conversò tra] ⁹⁵ ,
και εκ Παρθένου αγίας σαρκωθείς, εκένωσεν εαυτόν, μορφήν δούλου λαβών, σύμμορφος γενόμενος τω σώματι της ταπεινώσεως ημών, ίνα ημάς συμμόρφους ποιήση της εικόνας της δόξης αυτού.	[Venuta nella carne] e incarnatosi da una santa Vergine, svuotò se stesso assumendo [prendendo] la condizione di servo ⁹⁶ e divenendo conforme al corpo della nostra umiliazione , per farci conformi a immagine della sua gloria ⁹⁷ .
Επειδή γαρ δι' ανθρώπου η αμαρτία εισήλθεν εις τον κόσμον, και δια της αμαρτίας ο θάνατος, ηυδόκησεν ο μονογενής σου Υιός, ο ών εν τοις κόλποις σου του Θεού και Πατρός, γενόμενος εκ γυναικός, της αγίας Θεοτόκου και αειπαρθένου Μαρίας , γενόμενος υπό νόμον, κατακρίναι την αμαρτίαν εν τη σαρκί αυτού, ίνα οι εν τω Αδάμ αποθνήσκοντες ζωοποιηθώσιν εν αυτώ τω Χριστώ σου.	Poiché attraverso un uomo il peccato entrò nel mondo e attraverso il peccato la morte ⁹⁸ è piaciuto ⁹⁹ all'unigenito Figlio tuo , che è verso i tuoi seni, di Dio e Padre ¹⁰⁰ , divenuto da donna, la santa madre di Dio e sempre vergine Maria , divenuto sotto la legge [sotto Torah] ¹⁰¹ , di condannare il peccato nella propria carne ¹⁰² , perché coloro che erano morti in Adam, fossero resi vivi in lui, il tuo Cristo ¹⁰³ .
και εμπολιτευσάμενος τω κόσμω τούτω, δους προστάγματα σωρηρίας, αποστήσας ημάς της πλάνης των ειδώλων, προσήγαγε τη επιγνώσει σου του αληθινού Θεού και Πατρός, κτησάμενος ημάς εαυτώ λαόν περιούσιον, βασιλειον ιεράτευμα, έθνος άγιον και καθαρίσας εν ύδατι, και αγιάσας τω Πνεύματι τω Αγίω ,	[vita] E fatto cittadino [Et factus cives] in questo mondo, avendo dato i precetti della salvezza, allontanatici dall'errore ¹⁰⁴ degli idoli, ci condusse alla conoscenza di te, Dio vero ¹⁰⁵ e Padre , avendoci acquistati per sé come popolo eletto [acquisitionis] ¹⁰⁶ , sacerdozio regale, stirpe santa ¹⁰⁷ . E avendoci purificati con acqua ¹⁰⁸ e santificati nello Spirito santo ¹⁰⁹ ,

⁹⁴ Fil 2,6 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων **οὐχ ἄρπαγμαὶν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ**, ⁷ ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν **μορφήν δούλου λαβών**, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εἰρέθεις ὡς ἄνθρωπος ⁸ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. ⁹ διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα, ¹⁰ ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντων γόνων κἀμψη ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων ¹¹ καὶ πάντα γλώσσα ἐξομολογήσεται ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς.

⁹⁵ Bar 3,38 μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις **συνανεστράφη** ^{vul} post haec in terris visus est et cum hominibus **conversatus est**.

⁹⁶ Fil 2,7.

⁹⁷ Fil 3,21 ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν **σύμμορφον** τῷ σώματι **τῆς δόξης αὐτοῦ** κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξει αὐτῷ τὰ πάντα; Cf. Rm 8,29 ὅτι οὐδὲ προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

⁹⁸ Rm 5,12 Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσήλθεν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον.

⁹⁹ εὐδοκέω Matt 3:17; 12:18; 17:5; Mark 1:11; Luke 3:22; 12:32; Rom 15:26f; 1 Cor 1:21; 10:5; 2 Cor 5:8; 12:10; Gal 1:15; Col 1:19; 1 Thess 2:8; 3:1; 2 Thess 2:12; Heb 10:6, 8, 38; 2 Pet 1:17.

¹⁰⁰ Gn 1,18 θεὸν οὐδεὶς ἐώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

¹⁰¹ Gal 4,4 ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον **ἐξαγοράσῃ**, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. Ὅτι δὲ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κρᾶζον, Αββα ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ δούλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ.

¹⁰² Rm 8,3τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί.

¹⁰³ 1Cor 15,22 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδάμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες **ζωοποιηθήσονται**.

¹⁰⁴ πλάνη : Wis 1:12; 12:24; Jer 23:17; Ezek 33:10; Matt 27:64; Rom 1:27; Eph 4:14; 1 Thess 2:3; 2 Thess 2:11; Jas 5:20; 2 Pet 2:18; 3:17; 1 John 4:6; Jude 1:11.

¹⁰⁵ Col 1,10 περιπατήσαι ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκείαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι **τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ**; cf. Gn 17,3 αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ διὰ ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.

¹⁰⁶ Tt 2,14 ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας **καὶ καθάρσῃ ἑαυτῶν λαὸν περιούσιον**, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

¹⁰⁷ 1Pt 2,9 Ὑμεῖς δὲ **γένος ἐκλεκτόν, βασιλειον ιεράτευμα, ἔθνος ἅγιον**, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγελίητε τοῦ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς· ¹⁰ οἳ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἳ οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

¹⁰⁸ Ef 5,26 Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ²⁶ ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ **καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι**, ²⁷ ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἕνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος.

¹⁰⁹ Rm 15,16 εἰς τὸ εἶναι με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, **ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ**.

<p>ἔδωκεν εαυτὸν ἀντάλλαγμα τῷ θανάτῳ, ἐν ᾧ κατειχόμεθα πεπραμένοι ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν·</p>	<p>[morte] <i>diede se stesso in riscatto¹¹⁰ alla morte, nella quale eravamo trattenuti, venduti sotto il peccato¹¹¹;</i></p>
<p>καὶ κατελθὼν δια τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν Ἄδην, ἵνα πληρῶσῃ εαυτοῦ τὰ πάντα, ἔλυσε τὰς οὐνάς του θανάτου· καὶ ἀναστὰς τῇ Τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ οδοποιήσας πᾶσιν σαρκὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς φθορᾶς τῶν ἀρχηγῶν τῆς ζωῆς, ἐγένετο ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα ἡ αὐτὸς τὰ πάντα ἐν πάσι πρωτεύων·</p>	<p>[risurrezione] <i>e discese attraverso la croce nell'Adē, per riempire di sé ogni cosa¹¹², sciolse i dolori [i dolorosi lacci] della morte¹¹³; e risuscitato il terzo giorno¹¹⁴, mostrata la via [aperta la via] ad ogni carne per la resurrezione dai morti, dal momento che non era possibile che fosse dominato¹¹⁵ dalla corruzione l'Autore della vita¹¹⁶, divenne la primizia di coloro che si sono addormentati¹¹⁷, Primogenito dai morti, affinché egli stesso in ogni modo fosse superiore in tutte le cose[a tenere in tutto il primo posto]¹¹⁸;</i></p>
<p>καὶ ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης σου ἐν ὑψηλοῖς·</p> <p>ὅς καὶ ἴξει ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.</p> <p>κατέλιπε δὲ ἡμῖν υπομνήματα τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ πάθους ταῦτα, ἃ προτεθείκαμεν ἐνώπιόν σου κατὰ τὰς αὐτοῦ ἐντολάς.</p> <p>Μέλλων γὰρ ἐξιέναι ἐπὶ τὸν ἐκούσιον, καὶ αἰδιμῶν, καὶ ζωοποιῶν αὐτοῦ θάνατον, τῆς νυκτὸς, ἢ παρεδίδου ἐαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, λαβὼν ἄρτον ἐπὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ καὶ ἀχράντων χειρῶν, καὶ ἀναδείξας σοὶ τὸν Θεὸν καὶ Πατρί, εὐχαριστήσας, εὐλογήσας, ἀγιάσας, κλάσας·</p>	<p>[ascensione] <i>e salito al cielo, si è seduto alla destra della tua grandezza nelle altezze¹¹⁹,</i></p> <p>[parusia] <i>Il quale anche verrà per dare a ciascuno secondo le proprie opere¹²⁰;</i></p> <p>[Piano realizzato nell'eucaristia; istituzione e rinnovamento attuale]</p> <p>ha lasciato poi a noi come ricordo [tamquam memorialia /questi memoriali] della sua passione salvifica, queste cose che presentiamo [proposuimus] davanti a te secondo i suoi comandi.</p> <p>Essendo infatti sul punto di andare [uscire] verso una morte volontaria (libera), gloriosa e vivificante [vivificatrice], nella notte in cui consegnava se stesso per la vita del mondo¹²¹, avendo preso un pane nelle sue mani sante e immacolate, avendo[lo] mostrato [sollevato] a te, Dio e Padre, avendo reso grazie, benedetto, santificato, spezzato,</p>

¹¹⁰ ἀντάλλαγμα Ruth 4:7; 1 Kgs 20:2; Ps 54:20; 88:52; Job 28:15; Sir 6:15; 26:14; 44:17; Jer 15:13; Matt 16:26; Mark 8:37

¹¹¹ Rm 7,6.14 νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος. **14** οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν, ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

¹¹² Ef 4,10 Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. ⁸ οὐδὲ λέγει, Ἄναβας εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις. ⁹ τὸ δὲ Ἄνέβη τί ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς τὰ κατώτερα [μέρη] τῆς γῆς; ¹⁰ ὁ καταβάς αὐτὸς ἐστιν καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρῶσῃ τὰ πάντα.

¹¹³ At 2,24 ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν **λύσας τὰς οὐδυνας τοῦ θανάτου**, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ αὐτοῦ.

¹¹⁴ 1Cor 15,4 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, ² δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτός εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. ³ παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς ⁴ καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται **τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ** κατὰ τὰς γραφάς ⁵ καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ εἰτα τοῖς δώδεκα. ⁶ ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν. ⁷ ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ εἰτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. ⁸ ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη καί μοι.

¹¹⁵ At 2,24 ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς οὐδυνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ αὐτοῦ.

¹¹⁶ At 3,15 **τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς** ἀπεκτείνατε ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρες ἐσμεν.

¹¹⁷ 1Cor 15,20 Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν **ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων**.

¹¹⁸ Col 1,18. καὶ αὐτὸς ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, **ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων.**

¹¹⁹ Eb 1,3.

¹²⁰ Rm 2,6 ὃς ἀποδώσει **ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.**

¹²¹ Gn 6,51 ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς: ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἢ σὰρξ μου ἐστιν **ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς**; cf. 1Cor 11,23 Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον.

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ	
<p>Ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπὼν ᾗ</p> <p>Λάβετε, φάγετε, τούτο ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.</p> <p>Ο λαός: Ἀμήν.</p> <p>Ο ἱερεὺς λέει:</p> <p>Ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριον ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου λαβῶν, κεράσας, εὐχαριστήσας, εὐλογήσας, ἁγιάσας ᾗ</p> <p>Ο ἱερεὺς δείχνοντας με τὸ δεξιὸν τοῦ χέρι τοῦ ἁγίου Ποτήριου ἐκφωνεῖ:</p> <p>Ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπὼν ᾗ</p> <p>Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τούτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.</p> <p>Ο λαός: Ἀμήν.</p>	<p><i>lo diede ai suoi santi discepoli e apostoli dicendo:</i></p> <p><i>Prendete, mangiate: questo è il mio corpo spezzato per voi in remissione dei peccati</i>¹²².</p> <p><i>Allo stesso modo, avendo preso il calice [la coppa] dal frutto della vite, avendo mescolato [con acqua], avendo reso grazie, benedetto, santificato</i></p> <p><i>lo diede ai suoi santi discepoli e apostoli dicendo:</i></p> <p><i>Bevete da questo tutti, questo è il mio sangue, [quello della nuova alleanza] versato per voi e per molti in remissione dei peccati</i>¹²³.</p>

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ	[suo valore di memoriale efficace e profetico]
<p>Ο ἱερεὺς σκύβοντας πάλι εὐχεται:</p> <p>Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν ᾗ ὁσάκις γὰρ ἀν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τούτον, καὶ τὸ ποτήριον τούτο πίνητε, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε καὶ τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογεῖτε.</p> <p>Μεμνημένοι οὖν, Δέσποτα, καὶ ἡμεῖς τῶν σωτηρίων αὐτοῦ παθημάτων, τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τῆς τριημέρου ταφῆς, τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνόδου, τῆς ἐκ δεξιῶν σου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καθέδρας, καὶ τῆς ἐνδόξου καὶ φοβερᾶς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας ᾗ</p> <p>Ο ἱερεὺς ἐκφωνεῖ:</p> <p>Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρωμεν κατὰ πάντα καὶ δια πάντα.</p> <p>Ο λαός:</p>	<p><i>Fate questo in memoria di me.</i> Ogni volta infatti che mangiate questo pane e bevete questo calice [coppa] annunciate la mia morte¹²⁴ e confessate la mia resurrezione.</p> <p>Memori, dunque, anche noi, o Padrone, dei suoi patimenti salvifici, della croce vivificante [vivificatrice], della sepoltura di tre giorni, della resurrezione dai morti, dell'ascensione al cielo, della seduta (sessione) alla tua destra, Dio e Padre, e della gloriosa e terribile [tremenda] sua seconda parusia¹²⁵,</p> <p><i>Ad alta voce:</i></p> <p>A te offriamo le cose tue che ci hai date¹²⁶ secondo ogni cosa e per ogni cosa [dai tuoi doni quello che a te appartiene in tutto e per tutto].</p>

¹²² Mt 26,27-28. καὶ λαβῶν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τούτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Con l'inserzione di "avendo reso grazie" e di "per voi", tratti da Lc 22,19 e 1Cor 11,24.

¹²³ Mt 26,27-28. Con l'inserzione di "avendo benedetto" e di "per voi", tratti da Lc 22,20.

¹²⁴ Lc 22,19 καὶ λαβῶν ἄρτον **εὐχαριστήσας** ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· **τούτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν**; 1Cor 11,24 καὶ **εὐχαριστήσας** ἔκλασεν καὶ εἶπεν, Τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· **τούτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν**. 26 ὁσάκις γὰρ ἔαν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τούτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἔλθῃ.

¹²⁵ παρουσία Matt 24:3, 27, 37, 39; 1 Cor 1: 8 Iv; 15:23; 1 Thess 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2 Thess 2:1, 8f; Jas 5:7f; 2 Pet 1:16; 3:4, 12; 1 John 2:28.

¹²⁶ Cf. 1Cr 29,14.

Σε υμνούμεν, σε ευλογοῦμεν, σοι ευχαριστοῦμεν, Κύριε και δεόμεθά σου, ο Θεός ημών.	Inneggiamo te, benediciamo te, rendiamo grazie a te Signore e ti preghiamo, Dio nostro.
--	--

ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ – ΚΑΘΑΓΙΑΣΜΟΣ

ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ – ΚΑΘΑΓΙΑΣΜΟΣ	
<p>Ο ιερεύς σκύβοντας εύχεται:</p> <p>Δια τούτου, Δέσποτα πανάγιε, και ημεῖς οι αμαρτωλοὶ και ανάξιοι δούλοι σου, οι καταξιωθέντες λειτουργεῖν τω αγίω σου θυσιαστηρίω, ου δια τας δικαιοσύνας ημών (ου γαρ ἐποιήσαμέν τι αγαθόν ἐπὶ της γης), ἀλλά δια τα ἐλέη σου και τους δικτιρμούς σου, ους ἐξέχεας πλουσίως ἐφ' ημάς, θαρρούντες προσεγγίζομεν τω αγίω σου θυσιαστηρίω· και προθέντες τα ἀντίτυπα του αγίου σώματος και αἵματος του Χριστοῦ σου, σου δεόμεθα, και σε παρακαλοῦμεν, Ἁγιε Ἁγίων, ευδοκία της σης αγαθότητος, ἐλθεῖν το Πνεῦμά σου το Ἅγιον ἐφ' ημάς, και ἐπὶ τα προκείμενα δῶρα ταῦτα, και ευλογήσαι αὐτά, και αγιάσαι και ἀναδείξαι.</p> <p>Και ἀφού σηκωθεί, σφραγίζει τρεις φορές τα ἅγια δῶρα λέγοντας:</p> <p>Τον μεν ἄρτον τούτον αὐτό το τίμιον σῶμα του Κυρίου και Θεοῦ και σωτήρος ημών Ἰησοῦ Χριστοῦ.</p> <p>Ο διάκονος: Ἀμήν.</p> <p>Ο ιερεύς:</p> <p>Το δε ποτήριον τούτο αὐτό το τίμιον αἶμα του Κυρίου και Θεοῦ και σωτήρος ημών Ἰησοῦ Χριστοῦ.</p> <p>Ο διάκονος: Ἀμήν.</p> <p>Ο ιερεύς:</p> <p>Το ἐκχυθέν ὑπὲρ της του κόσμου ζωῆς και σωτηρίας.</p> <p>Ο διάκονος: Ἀμήν, Ἀμήν, Ἀμήν.</p> <p>Ο ιερεύς σκύβει και εύχεται:</p> <p>Ἡμάς δε πάντας, τους ἐκ του ενός ἄρτου και του ποτηρίου μετέχοντας, ἐνώσαις ἀλλήλοις εἰς ενός Πνεύματος Ἁγίου κοινωνίαν, και μηδένα ημών εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα ποιήσαις μετασχέιν του αγίου σώματος και αἵματος του Χριστοῦ σου·</p>	<p>Per questo Padrone santissimo [omnino sancte], anche noi peccatori e indegni tuoi servi che hai resi degni di servire al tuo santo altare, non per la nostra giustizia - infatti non abbiamo fatto niente di buono sulla terra -, <i>ma per la tua misericordia e la tua compassione¹²⁷ che hai riversato largamente su di noi, con fiducia ci accostiamo al tuo santo altare, e avendo offerto [dum proposuimus / posto davanti] gli antitipi del santo corpo e del sangue del tuo Cristo, ti preghiamo e ti invociamo, Santo dei santi, affinché per il beneplacito della tua bontà venga il tuo Spirito santo su di noi e su questi doni che stanno posti davanti [a te], e benedirli e santificarli e mostrare - e <i>segna tre volte i santi doni dicendo:</i></i></p> <p>questo pane [come] prezioso corpo del Signore e Dio e salvatore nostro Gesù Cristo. Amen.</p> <p>Questo calice poi [come] prezioso sangue del Signore e Dio e salvatore nostro Gesù Cristo, Amen.</p> <p><i>versato per la vita del mondo</i>¹²⁸. Amen.</p> <p>Noi tutti poi <i>che partecipiamo di un solo pane</i>¹²⁹ e di un solo calice riunisci gli uni gli altri nella comunione dell'unico Spirito santo¹³⁰ e fa che nessuno di noi partecipi del santo corpo e sangue del tuo Cristo per il giudizio¹³¹ o per la condanna,</p>

ΙΚΕΤΕΥΤΙΚΑΙ ΔΕΗΣΕΙΣ – ΔΙΠΤΥΧΑ

ΙΚΕΤΕΥΤΙΚΑΙ ΔΕΗΣΕΙΣ – ΔΙΠΤΥΧΑ	
<p>Ο ιερεύς συνεχίζει:</p> <p>ἀλλ' ἵνα εύρωμεν ἔλεον και χάριν μετὰ πάντων των αγίων των ἀπ' αἰώνος σοι ευαρεστησάντων,</p>	<p>ma per trovare¹³² misericordia¹³³ e grazia con tutti i santi che fin da principio [a saeculo] ti furono graditi¹³⁴, [con]</p>

¹²⁷ οἰκτιρμός: Ps 24:6; 39:12; 50:3; 68:17; 76:10; 78:8; 102:4; 105:46; 118:77, 156; 144:9; Sir 5:6; Hos 2:21; Zech 1:16; 7:9; 12:10; Isa 63:15; Bar 2:27;

Rom 12:1; 2 Cor 1:3; Phil 2:1; Col 3:12; Heb 10:28

¹²⁸ Gn 6,51 ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγη ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα, και ὁ ἄρτος δὲ ὄν ἐγώ δώσω ἡ σὰρξ μου ἔστιν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

¹²⁹ 1Cor 10,17 ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σώμα οἱ πολλοὶ ἔσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ενός ἄρτου μετέχομεν.

¹³⁰ 2Cor 13,13 Ἡ χάρις του κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ και ἡ ἀγάπη του θεοῦ και ἡ κοινωνία του αγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

¹³¹ Cf. 1Cor 11,34 εἰ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μη εἰς κρίμα συνέρχηθε. Τα δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

¹³² εὐρίσκω: (grazia o misericordia) Gen 6:8; 18:3; 19:19; 30:27; 33:8, 10, 15; 34:11; 47: 25, 29; 50:4; Exod 33:13, 16; 34:9; Num 11:11, 15; 32:5; 35:27; Deut 24:1; Judg 6:17; Ruth 2:2, 10, 13; 1 Sam 16:22; 20:3, 29; 2 Sam 15:25; 16:4; 1 Esd 8:4; Esth 2:9, 15, 17; 5:8; 7:3; 8:5, 1 Macc 10: 60; 11:24; Prov 3:3; 12:2; Sir 41:27; 45:1; Dan 3:38; 9:3; Acts 7:46; 2 Tim 1:18; Heb 4:16.

¹³³ ἔλεος : cfr Matt 9:13; 12:7; 23:23; Luke 1:50, 54, 58, 72, 78; Rom 9:23; 11:31; 15:9; Gal 6:16; Eph 2:4; 1 Tim 1:2; 2 Tim 1:2, 16, 18; Titus 3:5; Heb 4:16; Jas 2:13; 3:17; 1 Pet 1:3; 2 John 1:3; Jude 1:2, 21.

¹³⁴ Cf. Gen 5,22; 6,9; Sal 56(55),14.

<p>Προπατόρων, Πατέρων, Πατριαρχών, Προφητών, Αποστόλων, Κηρύκων, Ευαγγελιστών, Μαρτύρων, Ομολογητών, Διδασκάλων, και παντός πνεύματος δικαίου εν πίστει τετελειωμένου.</p> <p>Ο ιερεύς εκφωνεί: Εξαίρετως της παναγίας, αχράντου, υπερευλογημένης, ενδόξου, δεσποίνης ημών Θεοτόκου και κειπαρθένου Μαρίας.</p>	<p>progenitori, padri, patriarchi, profeti, apostoli, predicatori, evangelisti, martiri, confessori, maestri e ogni santo spirito che è giunto a compimento nella fede¹³⁵.</p> <p><i>Ad alta voce:</i> Anzitutto con la tuttasanta, incontaminata, super benedetta, nostra signora, madre di Dio e sempre vergine Maria.</p>
---	---

<p>Ο χορός των ψαλτών ψάλλει το μεγαλυνάριο της Θεοτόκου: Επί σοι χαίρει, κεχαριτωμένη, πάσα η κτίσις, αγγέλων το σύστημα και ανθρώπων το γένος, ηγιασμένη, ναέ και παράδεισε λογικέ, παρθενικόν καύχημα, εξής Θεός εσαρκώθη και παιδίον γέγονεν ο προ αιώνων υπάρχων Θεός ημών. Την γαρ σην μήτραν θρόνον εποίησε και την σην γαστέρα πλατυτέραν ουρανών απειργάσατο. Επί σοι χαίρει, κεχαριτωμένη, πάσα η κτίσις δόξα σοι.</p>	<p><i>In thee, O Full of Grace, all creation rejoiceth, the ranks of angels and the race of men,</i></p> <p><i>hallowed temple, spiritual paradise, and virgin's boast; of whom God took flesh and became a child, who is our God before the ages.</i></p> <p><i>For he made thy womb a throne, thy womb he made wider than the heavens.</i></p> <p><i>In thee, O Full of Grace, all creation rejoiceth: Glory be to thee.</i></p>
---	--

<p>Την ώρα αυτή ο διάκονος μνημονεύει τα δίπτυχα των κεκοιμημένων, ενώ ο ιερεύς σκύβοντας εύχεται:</p> <p>Του αγίου Ιωάννου, προφήτου, προδρόμου και βαπτιστού των αγίων, ενδόξων και πανευφήμων Αποστόλων, του αγίου..., ου και την μνήμην επιτελούμεν, και πάντων σου των αγίων, ων ταις ικεσίαις επίσκεψαι ημάς, ο Θεός.</p>	<p><i>Ed essendo stati detti i Dittici dal diacono dice la preghiera:</i></p> <p>Facciamo la memoria del santo Giovanni precursore e battista, del santo nome -, e di tutti i tuoi santi per le preghiere dei quali visitaci, o Dio.</p>
---	--

<p>Και μνήσθητι πάντων των προκεκοιμημένων επ' ελπίδι αναστάσεως ζωής αιωνίου (μνημονεύει ονομαστικά όσους κεκοιμημένους θέλει) και ανάπαυσον αυτούς, όπου επισκοπεί το φως του προσώπου σου.</p> <p>Έτι σου δεόμεθα μνήσθητι, Κύριε, της αγίας σου καθολικής και αποστολικής Εκκλησίας, της από περάτων έως περάτων της οικουμένης, και ειρήνευσον αυτήν, ην περιεποιήσω τω τιμίω αίματι του Χριστού σου, και τον άγιον οίκον τούτον στερέωσον μέχρι της συντελείας του αιώνος.</p>	<p>E ricordati¹³⁶ di tutti quelli che si sono addormentati nella speranza della resurrezione della vita eterna</p> <p>e falli riposare dove si volge <i>la luce del tuo volto</i>¹³⁷.</p> <p>Ancora ti preghiamo, ricordati Signore della tua chiesa santa, cattolica, apostolica, che [è] da un confine all'altro della terra e dona pace a lei, <i>che ti sei acquistato con il prezioso sangue del tuo Cristo</i>¹³⁸ e conferma questa santa dimora fino al compimento del tempo.</p>
--	--

<p>Μνήσθητι, Κύριε, των τα δώρα σοι ταύτα προσκομισάντων, και υπέρ ών, και δι' ών, και εφ' οίς αυτά προσεκόμισαν.</p>	<p>Ricordati, Signore, di quelli che hanno portato questi doni, e di coloro in favore dei quali, per mezzo dei quali per i quali li hanno portati.</p>
---	---

<p>Μνήσθητι, Κύριε, των καρποφορούντων και καλλιεργούντων εν ταις αγίαις σου εκκλησίαις, και μεμνησμένων των πενήτων. Αμειψαι αυτούς τοίς</p>	<p>Ricordati, Signore, di coloro che portano frutto e di coloro che operano bene nelle tue sante chiese, che si ricordano dei poveri; ricompensali con abbondanti e celesti carismi,</p>
---	--

¹³⁵ Eb 12,23 και εκκλησία πρωτοτόκων απογεγραμμένων εν ουρανοίς και κριτή θεώ πάντων **καί πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων**; 11,13 Κατά πίστιν απέθανον ούτοι πάντες, μη λαβόντες τάς επαγγελίας αλλά πόρρωθεν αυτάς ιδόντες και άσπασάμενοι και όμολογήσαντες ότι ξένοι και παρεπίδημοί είναι επί της γης.

¹³⁶ μμνήσκομαι Gen 8:1; 9:15f; 19:29; 30:22; Exod 2:24; 6:5; 32:13; Lev 26:42, 45; Deut 9:27; Judg 16:28; 1 Sam 1:11, 19; 2 Kgs 20:3; 2 Chr 6:42; Neh 1:8; 5:19; 6:14; 13:14, 22, 29, 31; ... Hos 8:13; 9:9; Hab 3:2; Zech 10:9; Isa 38:3; 43:25f; ... Jer 2:2; 14:10, 21; 15:15; 18:20; 28:50; 38:20, 34; 40:8; 51:21; Bar 3:5; Lam 2:1; 3:19; 5:1; Ezek 3:20; 16: 60; 21:28; Luke 1:54 (άντελάβετο Ισραήλ παιδός αυτού, μνησθηναι έλέους), 72 (ποιήσαι έλεος μετά των πατέρων ημών και μνησθηναι διαθήκης αγίας αυτού); 23:42 (Gesù); Heb 2:6; 8:12; 10:17; Rev 16:19.

¹³⁷ Sal 4,7.

¹³⁸ 1Pt 1,19 αλλά τιμίω αίματι ώς άμνός άμώμου και άσπίλου Χριστού ; At 20,28 προσέχετε έαυτοίς και παντί τώ ποιμνίω, εν ώ ήμας τὸ πνεύμα τὸ άγιον έθετο επισκόπους ποιμαίνειν την εκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ην περιεποιήσατο **διὰ τοῦ αίματος τοῦ ίδιου**

<p>πλουσίοις σου και επουρανίοις χαρίσμασι· χάρισαι αυτοίς αντί των επιγείων τα επουράνια, αντί των προσκαίρων τα αιώνια, αντί των φθαρτών τα άφθαρτα.</p>	<p>dona loro al posto delle cose terrene le cose celesti, delle temporali le eterne, delle corruttibili le incorruttibili.</p>
<p>Μνήσθητι, Κύριε, των εν ερημίαις και όρεσι και σπηλαιόις και τοις οπαίς της γης. Μνήσθητι, Κύριε, των εν παρθενία και ευλαβεία και ασκήσει και σεμνή πολιτεία διαγόντων.</p>	<p>Ricordati, Signore, di quelli [che sono] <i>nei luoghi solitari, nei monti, nelle caverne, e nelle aperture della terra</i> ¹³⁹. Ricordati, Signore, di coloro che trascorrono la vita nella verginità, nella pietà e nella santità.</p>
<p>Μνήσθητι, Κύριε, των ευσεβεστάτων και πιστοτάτων ημών βασιλέων, ους εδικαίωσας βασιλεύειν επί της γης. Όπλω αληθείας, όπλω ευδοκίας στεφάνωσον αυτούς· επισκίασον επί την κεφαλήν αυτών εν ημέρα πολέμου· ενίσχυσον αυτών τον βραχίονα· ύψωσον αυτών την δεξιάν· κράτυνον αυτών την βασιλείαν· υπόταξον αυτοίς πάντα τα βάρβαρα έθνη τα τους πολέμους θέλοντα· χάρισαι αυτοίς βαθείαν και αναφαιρετον ειρήνην· Λάλησον εις την καρδιαν αυτών αγαθά υπέρ της Εκκλησίας σου και παντός του λαού σου, ινα εν τη γαλήνη αυτών ήρεμον και ησύχιον βιον διάγωμεν, εν πάση ευσεβεία και σεμνότητι.</p>	<p>Ricordati, Signore, dei piissimo e fedelissimo nostro re, che hai ritenuto giusto regnasse sulla terra: proteggilo con lo scudo della verità, con lo scudo dei tuo beneplacito, <i>fa scendere la tua ombra sul suo capo nel tempo della guerra</i>¹⁴⁰, <i>rendi forte il suo braccio</i>¹⁴¹ ed esalta la sua destra, <i>rendi stabile il suo regno</i>¹⁴², sottometti a lui tutte le stirpi barbare che vogliono le guerre¹⁴³, donagli soccorso e la pace che non può essere tolta, detta al suo cuore cose buone per la tua chiesa e per tutto il tuo popolo, affinché nella sua pace trascorriamo una vita tranquilla e quieta in ogni pietà e santità¹⁴⁴.</p>
<p>Μνήσθητι, Κύριε, πάσης αρχή και εξουσίας, και των εν τω παλατιώ αδελφών ημών, και παντός του στρατοπέδου. Τους αγαθούς εν τη αγαθότητι σου διατήρησον. Τους πονηρούς αγαθούς ποιήσον εν τη χρηστότητι σου.</p>	<p>Ricordati, Signore, di ogni principato e potestà e dei nostri fratelli che sono nel palazzo e di ogni esercito; conserva i buoni nella bontà e rendi buoni i malvagi nella tua benevolenza ¹⁴⁵.</p>
<p>Μνήσθητι, Κύριε, του περιστώτος λαού, και των δι' ευλόγους αιτίας απολειφθέντων, και ελέησον αυτούς και ημάς κατά το πλήθος του ελέους σου. Τα ταμεία αυτών έμπλησον παντός αγαθού· τας συζυγίας αυτών εν ειρήνη και ομονοία διατήρησον· τα νήπια έκθρεψον· την νεότητα παιδαγωγήσον· το γήρας περικράτησον· τους ολιγοψύχους παραμύθησαι· τους εσκορπισμένους επισυνάγαγε· τους πεπλανημένους επανάγαγε, και σύναψον τη αγία σου καθολική και αποστολική Εκκλησία. Τους οχλουμένους υπό πνευμάτων ακαθάρτων ελευθέρωσον· τοις πλέουσι σύμπλευσον· τοις οδοιπορούσι συνόδευσον· χηρών πρόστηθι· ορφανών υπεράσπισον· αιχμαλώτους ρύσαι· νοσούντας ιασαι. Των εν βήμασι, και μετάλλοις, και εξορίαις, και πικραις δουλείαις, και πάση θλίψει και ανάγκη και περιστάσει όντων</p>	<p>Ricordati, Signore, del popolo qui presente e di quelli che sono assenti per giusti motivi; abbi misericordia di loro e di noi per l'abbondanza della tua misericordia. Riempi i loro depositi di ogni bene, conserva i loro congiunti in pace e concordia; nutri i bambini, educa i giovani, da' forza agli anziani, conforta coloro che esitano, raduna i dispersi, riconduci quelli che sono nell'errore e riuniscili alla tua chiesa santa, cattolica e apostolica; libera quanti sono tormentati dagli spiriti impuri ¹⁴⁶, naviga con i naviganti, cammina a fianco di coloro che sono in viaggio, difendi le vedove, proteggi gli orfani, libera i prigionieri ¹⁴⁷, cura i malati; ricordati di quanti sono nei tribunali, nelle miniere, in esilio, nell'amara schiavitù, in ogni afflizione, nella necessità e nella difficoltà.</p>
<p>μνημόνευσον, ο Θεός, και πάντων των δεομένων της μεγάλης σου ευσπλαγχνίας· και των αγαπώντων ημάς,</p>	<p>Ricordati, o Dio, anche di tutti quelli che hanno bisogno della tua grande misericordia, di quelli che ci amano e di</p>

¹³⁹ Eb 11,38 ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπηλαιόις καὶ ταῖς ὄπαίς τῆς γῆς.

¹⁴⁰ Sal 140(139),8.

¹⁴¹ Ez 30,24.

¹⁴² 2Sam 7,12; 1Cr 17,11.

¹⁴³ Cf. Sal 140(139),3; 120(119),7.

¹⁴⁴ Cf. 1Tm 2,2 ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμοὶ καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι.

¹⁴⁵ Cf. Rm 12,21 μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ ἀλλὰ νικά ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

¹⁴⁶ Cf. Lc 6,18 οἱ ἤλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλοῦμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο.

¹⁴⁷ Cf. Sal 68(67),6-7.

<p>και των μισούντων, και των εντειλαμένων ημίν τοις αναξιόις εύχεσθαι υπέρ αυτών. Και παντός του λαού σου μνήσθητι, Κύριε ο Θεός ημών, και επί πάντας έκχεον το πλούσιόν σου έλεος, πάσι παρέχων τα προς σωτηριάν αιτήματα. Και ών ημείς ουκ εμνημονεύσαμεν δι' άγνοιαν, ή λήθην, ή πληθος ονομάτων, αυτός μνημόνευσον, ο Θεός, ο ειδώς εκάστου την ηλικίαν και την προσηγορίαν, ο ειδώς έκαστον εκ κοιλίας μητρός αυτού.</p>	<p>quelli che ci odiano, e di quelli che hanno incaricato noi, indegni, di pregare per loro. E di tutto il popolo ricordati, Signore Dio nostro, su tutti riversa l'abbondanza della tua misericordia, offri a tutti le preghiere per la salvezza. E di quelli che noi non ricordiamo per ignoranza o dimenticanza, o per l'abbondanza di nomi, ricordati tu stesso o Dio, che di ciascuno conosci l'età e il nome, che conosci ciascuno dal grembo di sua madre¹⁴⁸;</p>
<p>Συ γαρ ει, Κύριε, η βοήθεια των αβοηθήτων, η ελπίς των απηλπισμένων, ο των χειμαζομένων σωτήρ, ο των πλεόντων λιμήν, ο των νοσούντων ιατρός. Αυτός τοις πάσι τα πάντα γενού, ο ειδώς έκαστον και το αίτημα αυτού, οίκον και την χρείαν αυτού. Ρύσαι, Κύριε, την πόλιν (ή την μονήν) ταύτην, και πάσαν πόλιν και χώραν, από λιμού, λοιμού, σεισμού, καταποντισμού, πυρός, μαχαίρας, επιδρομής αλλοφύλων και εμφυλίου πολέμου.</p>	<p>tu, infatti, sei, o Signore, aiuto di coloro che sono senza aiuto, speranza dei disperati, salvatore dei naufraghi, porto per i naviganti, medico dei malati, tu stesso sii ogni cosa per tutti, tu che conosci ciascuno, le sue preghiere, la sua casa e i suoi bisogni. E libera, Signore, questo gregge e ogni città e regione da fame, pestilenza, terremoto, inondazione, fuoco, spada, dall'invasione degli stranieri e dalla guerra intestina.</p>
<p>Ο ιερεύς εκφωνεί: Εν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, του αρχιεπισκόπου ημών..., ον χάρισαι ταις αγίαις σου εκκλησίαις εν ειρήνη, σώνον, έντιμον, υγιά, μακροημερεύοντα και ορθοτομούντα τον λόγον της σης αληθείας.</p> <p>Ο διάκονος μνημονεύει τα δίπτυχα των ζωντανών προσθέτοντας στο τέλος: Και ών έκαστος κατά διάνοιαν έχει, και πάντων και πασών.²⁹</p> <p>Ο ιερεύς σκύβοντας εύχεται: Μνήσθητι, Κύριε, πάσης επισκοπής ορθοδόξων, των ορθοτομούντων τον λόγον της σης αληθείας. Μνήσθητι, Κύριε, κατά το πλήθος των οικτιρμών σου και της εμής αναξιότητος· συγχώρησόν μοι παν πλημμέλημα εκούσιόν τε και ακούσιον· και μη δια τας εμάς αμαρτίας κωλύσης την χάριν του Αγίου σου Πνεύματος από των προκειμένων δώρων.</p>	<p>Prima di tutto ricordati, Signore, dell'arcivescovo nostro - <i>nome</i> -, che hai donato alle tue sante chiese: custodiscilo nella pace, onorato, in buona salute, ricco di giorni, <i>che dispensa rettamente la Parola della tua verità</i>¹⁴⁹.</p> <p><i>i dittici dei vivi.</i></p> <p>Ricordati, Signore, di tutto l'episcopato degli ortodossi <i>che dispensano rettamente la Parola della tua verità</i>¹⁵⁰. Ricordati, Signore, <i>per la moltitudine delle tue misericordie</i>¹⁵¹ e per la mia indegnità: perdonami ogni peccato volontario e involontario, e non negarmi a causa dei miei peccati la grazia del tuo Spirito santo dai doni posti davanti.</p>
<p>Μνήσθητι, Κύριε, του πρεσβυτερίου, της εν Χριστώ διακονίας και παντός ιερατικού και μοναχικού τάγματος· και μηδένα ημών καταισχύνης των κυκλούντων το άγιόν σου θυσιαστήριον.</p>	<p>Ricordati Signore del presbiterio, della diaconia in Cristo e di tutto l'ordine sacerdotale e monacale, e non confondere nessuno di noi, che stiamo intorno al tuo santo altare¹⁵².</p>
<p>Επίσκεψαι ημάς εν τη χρηστότητί σου, Κύριε. Επιφάνηθι ημίν εν τοις πλουσίοις σου οικτιρμοίς·</p>	<p><i>Guardaci nella tua bontà</i>¹⁵³, Signore, manifestati a noi nella tua abbondante misericordia,</p>

¹⁴⁸ Cf. Sal 139(138),13; Ger 1,5; Is 49,1.

¹⁴⁹ 2Tm 2,15 σπουδάσον σεαυτόν δοκιμον παραστήσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομούντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

¹⁵⁰ 2Tm 2,15.

¹⁵¹ Sal 51(50),3 ἐλέησόν με ὁ θεός κατά τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατά τὸ πλήθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Vedi il sostantivo οἰκτιρμός; in 2 Sam 24:14; ...Ps 24:6; 39:12; 50:3; 68:17; 76:10; 78:8; 102:4; 105:46; 118:77, 156; 144:9; Sir 5:6; **Hos 2:21**; Zech 1:16; 7:9; 12:10; Isa 63:15; Bar 2:27; Rom 12:1 (Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἀγίαν εὐάρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν); 2 Cor 1:3 (Εὐλογητὸς ὁ θεός καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεός πάσης παρακλήσεως); Phil 2:1 (Εἴ τις οὖν παρακλήσις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί); Col 3:12 (Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἄγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ χρηστότητα ταπεινοφροσύνην πραύτητα μακροθυμίαν.); Heb 10:28.

¹⁵² Cf. Sal 26(25),6 νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου κύριε.

¹⁵³ Sal 106(105),4-5 μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου ⁵ τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου τοῦ εὐφραίνεσθαι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. Vedi il verbo ἐπισκέπτομαι: Matt 25:36, 43; Luke 1:68 (Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ), 78 (διὰ σπλάγχνα ἐλέους

<p>ευκράτους και επωφελείς τους αέρας ημίν χάρισαι ὄμβρους ειρηνικούς τη γη προς καρποφορίαν δώρησαι. Ευλόγησον τον στέφανον του ενιαυτού της χρηστότητός σου ἡ παύσον τὰ σχίσματα των εκκλησιῶν ἡ σβέσον τὰ φρυάγματα των εθνῶν ἡ τας των αιρέσεων επαναστάσεις ταχέως κατάλυσον τη δυνάμει του Αγίου Πνεύματος.</p>	<p>donaci un clima temperato e utile, dona alla terra per la produzione giuste piogge, <i>benedici il corso dell'anno della tua benevolenza</i>¹⁵⁴; fa' cessare le divisioni della chiesa, fa' cessare i tumulti delle genti ¹⁵⁵, poni presto fine alle insurrezioni degli eretici, nella potenza del tuo Spirito santo¹⁵⁶,</p>
<p>Πάντας ημάς πρόσδεξαι εις την βασιλείαν σου, υιούς φωτός και υιούς ημέρας αναδειξας. Την σην ειρήνην και την σην αγάπην χάρισαι ημίν, Κύριε ο Θεός ημών ἡ πάντα γαρ απέδωκας ημίν.</p>	<p>accogli noi tutti nel tuo regno come <i>figli della luce e figli del giorno</i>¹⁵⁷, mostra a noi la tua pace e donaci il tuo amore, Signore Dio nostro; <i>infatti ci hai dato ogni cosa</i>¹⁵⁸.</p>
<p>Ο ιερεύς εκφωνεί:</p> <p>Και δος ημίν εν ενί στόματι και μια καρδιά δοξάζειν και ανυμνείν το πάντιμον και μεγαλοπρεπές ὄνομά σου, του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιῶνας των αιῶνων.</p> <p>Ο λαός: Αμήν.</p> <p>Ο ιερεύς: Και ἔσται τὰ ελέη του μεγάλου Θεού και Σωτήρος ημών Ιησοῦ Χριστοῦ μετά πάντων υμών.</p> <p>Ο λαός: Και μετά του πνεύματος σου.</p>	<p><i>Ad alta voce:</i></p> <p>E da' a noi <i>con una sola bocca e un solo cuore di glorificare</i>¹⁵⁹ ed elevare inni all'onoratissimo e magnifico Nome tuo, del Padre, del Figlio e dello Spirito santo, ora e sempre e nei secoli dei secoli.</p> <p>Amen.</p>

flavio.bedodi@gmail.com

θεοῦ ημών, ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολή ἐξ ὕψους); 7:16 (ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν καὶ ὅτι Ἐπισκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.); Acts 15:14 (Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπισκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ); Heb 2:6 (διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων, Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμησθήσῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπη αὐτόν;); Jas 1:27 (θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὄρφανους καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.).

¹⁵⁴ Sal 65(64),12. **εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ενιαυτοῦ** τῆς χρηστότητός σου καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πύθης.

¹⁵⁵ Cf. Sal 2,1 ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενὰ

¹⁵⁶ Cf. Lc 4,14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ.

¹⁵⁷ 1Ts 5,5 πάντες γὰρ ὑμεῖς **υἱοὶ φωτός** ἔστε καὶ **υἱοὶ ἡμέρας**. οὐκ ἐσμεν νυκτὸς οὐδὲ σκότους. Cfr Eph 5: 8 ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· **ὡς τέκνα φωτός** περιπατεῖτε.

¹⁵⁸ Is 26,12 κύριε ὁ θεὸς ημών εἰρήνην **δος ἡμῖν πάντα** γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν.

¹⁵⁹ Rm 15,6 ἵνα ὁμοθυμαδὸν **ἐν ενί στόματι δοξάζητε** τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ημών Ἰησοῦ Χριστοῦ. Per I-ανν ὁμοθυμαδὸν Exod 19:8 (ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν καὶ εἶπαν πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεὸς ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα ἀνήνεγκεν δὲ Μωυσῆς τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν θεόν); Jdt 4:12; 7:29; 13:17; 15:2, 5, 9; Wis 10:20; Acts 1:14 (οὗτοι πάντες ἦσαν **προσκαρτεροῦντες** ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναίξιν καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ); 2:46 (καθ' ἡμέραν τε **προσκαρτεροῦντες** ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλώντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας); 4:24 (οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦσαν **φωὴν πρὸς τὸν θεὸν** καὶ εἶπαν, **Ἄεσποτα**, σὺ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς); 5:12; 8:6; 15:25; Rom 15:6).